

Delavecizhajavak drug pe-
tek s datumom naslednjega
dne. — Naročnina za celo
leto K 32.—, za pol leta
K 16.—, za četrletno K 8.—.
Posamezna številka 80 vin.
Naročnina v inozemstvo
sorazmerno več.
Pošiljarve na uredništvo in
upravnništvo
Ljubljana, Šelenburgova
ulica št. 6. II. nadstr.
Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo
milimeter vrstica in si-
cer pri enkratni objavi
po eno Krono, pri trikrat-
ni po 95 vinarja, pri šest-
kratni po 90 vin., pri celo-
letnih objavah po 85 vin.
za vsakokrat. — Za razne
izjave itd. stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so poš-
tine proste. — Nefrankira-
na pisma se ne sprejemajo.

SLAVA PRVEMU MAJU, PRAZNIKU PROLETARSKÉ SVOBODE!

Največja armada na svetu!

Angleško delavsko časopisje prinaša zanimivo statistiko o naraščanju delavskih strokovnih organizacij. Iz teh podatkov je razvidno, da je od leta 1910., ko je bilo 10 milijonov in 830 tisoč organiziranih delavcev, zraslo to število do konca leta 1919. na 32 milijonov 680 tisoč.

V posameznih državah je zraslo to število v nastopnem razmerju:

	I. 1910.	I. 1919.
Nemčija	2,960.000	9,000.000
Angleška	2,400.000	8,024.000
Zedinjene države	2,100.000	5,607.000
Francija	977.000	2,500.000
Italija	817.000	1,800.000
Avstrija	200.000	772.000
Belgija	139.000	750.000
Češkoslovaška	100.000	657.000
Avstralija	302.000	628.000
Holandska	154.000	625.000
Ogrska	80.000	500.000
Kanada	120.000	378.000
Danska	124.000	360.000
Švedija	115.000	339.000
Švica	75.000	224.000
Španska	41.000	211.000
Norveška	47.000	144.000
Nova Zelandija	57.000	100.000
Finska	15.000	41.000
Jugoslavija (Slov.)	7.000	20.000

skupaj 10,830.000 32,680.000

Številke iz Jugoslavije niso točne, ker so všteti le delavci iz Slovenije. Vsega strokovno organiziranega delavstva v Jugoslaviji je od 80.000 do 100.000. Navedeno tudi ni število delavstva Rusije.

Podana statistika nam kaže, da šteje armada strokovne internacionale skoro 33 milijonov članov. To ponosno število nam govori, da delavci nimajo povoda postati malodušni, dočim na drugi strani tudi ni podcenjevati moč mednarodnega kapitalizma. Orjaška 33 milijonska delavska armada, sami prostovoljci, vsi zatirani od istega nasprotnika, vsi pripravljeni žrtvovati za osvobodjenje dela, za pravičnejši svet.

Kje je sila, ki bi to armado premagala?

Pri takem premišljevanju pa ne smemo pozabiti, da gole številke še niso vse. Ni še dosti, da je ta armada tukaj, treba jo je napraviti zmožno za enotni nastop, — za operacije. Kaj bi nam koristila ta armada, če bi ne delala po enotnem načrtu? Če bi bila brez discipline, pa bi ne izvedla tega, kar ji naloži njen izvrševalni odbor, ki je njen vrhovni generalni štab.

Oglejmo si par primerov, pa bomo takoj videli, kaj vse še manjka naši armadi do zmožnosti za boj. Julija 1919. je sklenilo vodstvo strokovne internacionale uprizoriti v znak protesta radi intervencije proti Rusiji dvodnevno generalno stavko. Ta sklep moramo smatrati za prvi poizkus mobilizacije delavske armade.

Potek dvodnevne svetovne stavke nam je pokazal, da je sicer mogoče izvesti tako mobilizacijo, vendar smo videli, kako je še ta naša orjaška armada neokretna in počasna, po nekaterih deželah pa še slabo disciplinirana.

Druga mobilizacija je bila sklenjena v svrhu bojkota Madžarske. Pribito dejstvo je, da bi bila vlada madžarskih rab-

liev prisiljena pasti pred delavsko internacionalo na kolena, ako bi bili jugoslovanski in rumunski delavci storili svojo dolžnost tako, kakor so jo storili češki in nemško-avstrijski.

Ta dva slučaja nam jasno kažeta, kje se moramo izpopolniti, kje so naše slabe točke, katere moramo utrditi, predno pričnemo boj, ki naj princse smrt svetovnemu kapitalizmu in osvobodjenje delavskemu ljudstvu.

Tretja mednarodna akcija nam je naložena za letošnji prvi maj. Odbor strokovne internacionale je sklenil, da imajo na ta dan strokovne organizacije celega sveta manifestirati za socializacijo industrije. V daljšem dopisu nam je sporočil, kako naj delavstvu pojasnimo socializacijo. Ogromna kriza v industriji in ž njo brezposelnost je plod kapitalističnega načina proizvodnje (produkcija za profit). Izhod iz te krize je mogoč le, če se ta sistem spremeni v socialističnega s poudružabljeno (socializacijo) industrije (produkcija za potrebo).

Slovenski delavci kot sestavni del jugoslovanske delavske armade smo poklicani, da to nalogo točno izvedemo, ter 1. maja s o g l a s n o

manifestiramo za socializacijo industrije.

Sodrugri in sodružice! Napake, ki smo jih ob priliki bojkota madžarske storili, moramo popraviti. Izpolnimo svoje organizacije, da bodo zmožne za boj!

V zavesti, da bomo le z discipliniranimi organizacijami izvedli socializacijo industrije, sezidali nov pravičnejši svet, praznujmo z dvignjeno glavo

naš 1. maj.

LISTEK.

Industrija v Srbiji.

I. M. po „G. V.“

6. Važno vlogo za izvoz je igrala razvita srbska mlinarska industrija. Do razvoja železniške mreže so bili v Srbiji samo mnogoštevilni primitivni mali mlini, katerih kapaciteta je bila po količini in kvaliteti produkcije zelo slaba. Zato ti mlini niso mogli kriti niti potrebe Srbije na moki in je bilo treba posebno boljše moko uvažati iz inozemstva. Ko so se začele graditi železnice, začeli so se razvijati tudi moderni parni in vodni mlini. V teku šestih let, od leta 1884. do l. 1900. se jih je ustanovilo že 102. Tekom nadalj-

nih 15 let se je njih število več kot podvojilo. Leta 1908. jih je bilo 239, od tega 189 parnih in 50 na vodo, ki so zaposlovali nad 1000 delavcev. Leta 1890. je bilo v mlinarsko industrijo investiranih 3 milijone frankov, leta 1909. že 10 in pol milijona frankov. Namleli so leta 1908. 125 tisoč 26 ton moke in mlevskih produktov, kar znaša povprečno 416 ton na delovni dan. Težišče mlinarske industrije leži v izvoznih središčih ob Savi in Donavi. Tako pripade na smederevsko okrožje 46 mlinov, na belgrajsko 37, na požarevaško 26 in na podrinsko 22 mlinov, torej skupno nad polovico cele mlinarske industrije. Med najvažnejšimi modernimi mlini bi bilo omeniti akcijski, Bajlonov in Zaharijev mlin v Beogradu, dalje električni mlin niške akcijske banke in mlin „Konstantin“ v Nišu.

Zadnji čas se opažajo koncentracijske težnje v tej industriji, kar je seveda za izpopolnitev tehnike in kapacitete velikega pomena. Z ozirom na močno konkurenco slavonskih, banaških in ogrskih mlinov je tehnična dovršitev srbskih mlinov nujno potrebna. Posledice hitrega razvoja mlinarske industrije so se takoj pokazale v zunanji trgovini Srbije. Leta 1900. je znašal izvoz moke samo 155 ton. Leta 1909. pa je že dosegel 1198 ton. V istem razdobju je padel uvoz moke iz inozemstva od 282 ton leta 1900 na 107 ton leta 1909.

Med vojno je večina mlinov stala, nekateri so pretrpeli veliko škode v napravah, tako da je bilo po vojni potreba obnoviti nekatere pokvarjene oziroma pokradene dele naprav, predvsem je

Naša usnjarska industrija.

Po »T. L.«

I. Slovenija.

Slovenija ima v naši kraljevini najbolj razvito industrijo. Kakor prednja straža jugoslovanska in celokupnega Slovanstva na periferiji zapada z Rimom in vzhoda s polumesecem, na katero so butali valovi nemške industrijske tehnike, kakor tudi po nekoliko toli hvalisana romanska kultura, si je prisvojila, kaljena v vekovitem boju konkurence in režimskega zatiranja po svoji žilavosti in vstrajnosti vse potrebno in praktično za svojim razmeram prilagodene obrti. Neumorno marljivi narod, podpiran od inteligence, izišle iz njega samega, ni pustil parasite jude med se. Obrt se je povzpela v času vojne zelo visoko, prestopila je srednje poti in šla po prevratu 1918 takoj na delo, ne čakaje pariškega miru. Podvzetja in druge potrebne naprave so rastle leta 1919 skoraj kot gobe po dežju in že v početku procvitale.

Kakor pred vojno edina velika eksportna industrija, (glej Brezigar Prepelun!), tako je tudi sedaj med Slovenci usnjarska obrt, posebno še veleindustrija, ena prvih. Pa saj ni čudo! Že Valvasor opisuje, kako izborni so kranjski usnjariji, ko omenja usnjarske zveze; ribniški, novomeški, cerkniški celh (Zunft) usnjarijev ter kupčevanje Gorenjcev s kožami notri do Ipave. Enako daje Vertov v svoji slovenski knjigi: Kmetijska kemija iz leta 1847, str. 222 izborne nauke o strojenju, kjer še omenja moderni stroj v čresbukah, v katerih vise kože preko drogov, ne da bi se dotikale. Enako opisuje na str. 248 kožo in krznarijo.

Marsikateri naših fantov, izučivši se usnjarije, je odšel v tujino, kjer je dobival za svojo pridnost, pa tudi znanje bolj kruh, ki mu ga ni mogla dati radi prenapoljenosti v obrtu siromašna domovina. Tam je učil tuje ljudi, kakor mi je pripovedovalo mnogo Nemcev, priučil se deloma nekaterim boljšim načinom fabricacije, a žalibog postal v eri potujčevanja vse od 1850 do 1885 nemčur. Po probuji priprostega naroda (ne politično, ker je ravno v tem oziru pal) v devetdesetih letih se je začela usnjarija razvijati, da je vsaj v domači zemlji izkonkurirala druge proizvode. Imel sem priliko to opazovati pri reški tovarni Bakarčič et Simonič, čegar hrupom je potisnil iz Kranjske Pollakov podplat koncem 19. stoletja. Prišla je doba konkurzov, izzvanih po židih, ki so iz tujine nudili malemu usnjariju sirovo in izdelano kožo na kredit ter istega v

času zastoja trgovine uničili. Tudi to smo preboleli, se odrešili židov in se povzpeli višje. Svitlikanje svetovnega požara leta 1908 in 1912 je upropastil skoro veleindustrijo. Bosna in Galicija, kamor se je eksportiralo, ste požrli samo enemu za 2 in pol milijona, to je bilo 5 šestin vsega njegovega imetja. Mali obrtnik usnjari, ki pa je imel obenem tudi malo zemlje, se je preživljal od te. Doba trustov (1912—1914) je hotela zatreti male obrti, jedro naroda. Naše usnjarske tovarne niso mogle, hvala Bogu, tega v polni meri izrabljati, ker so si morale celiti rane od udarcev 1908 in 1912, tako da je v tej neenaki borbi in poleg tega še konkurenci z uvozom kromično strojenih čevljev, vendar še životaril mali usnjari. Isti se je tudi v početku vojne živel po večini od svoje zemlje, dokler se ni opomogel — ako je bil mobiliziran, po eden od svojcev — strojil na skrivaj kože, ki bi se morale oddati erarju, sebi v korist in drugim, a državi v propast, poplačal dolgove in se zdaj razširja.

Srednji usnjari, ki je bil kot veliki osvobojen vojništva, ker sta delala za erar, je brzo našel ona stranska pota, da ni oddal vseh izdelanih kož erarju, nego jih »radi slabega strojenja«, ker jim je pustil še malo žive, ali pa jim dal več mestil, kakor je predpisoval erar, prodajal civilnemu prebivalstvu, se obogatel in se pripravlja, da poveča obrt v tovarniški obrat.

Slovenski usnjarski industrijalec si je hitro zacellil rane iz predvojne dobe in začel po prvodobni konsternaciji modernizirati po malem svojo tovarno za ono izdelavo, ki mu je bila predpisana. V prevratni dobi od novembra 1918 do srede 1920 je dobil veleindustrijalec z ogromnimi svotami, ki so bile pred vojno nepoznane, vse, kar je imelo trajnejšo vrednost od papirja-denarja, a zidal si z istim premalo moderne tvornice, v katerih bi izdeloval samo eno vrsto kože in bi vsaj imele tako potrebni laboratorij. Ob prevratu je imel fundament, dan mu z avstrijskimi erarnimi sirovimi kožami. Ker ni bil denar vreden skoraj nič, hitel ga je veleusnjari vtakniti v robo, in sicer na ta način: Izdelane kože je zamenjal le proti sirovim, seve z doplačilom ustrojenja; ostajalo mu je isto število kož, a da mu denar ni propadel, metal je zopet v blago. Zakaj se ni dobilo skoro nič podplato, kakor se mi je pritoževalo septembra 1919, i. mnogo trgovcev, pri tako velikem številu zastalnih avstrijskih eraričnih sirovih kožah? Gotovo ne zato, ker je enkrat poslal neki tovarnar 10.000 kg podplato, t. j. 400 kož (skoro toliko jih je navedel, da jih

izdela vsak dan) izven meje. Zakaj je bila tudi taka draginja usnju, ko je veljalo septembra 1. l. ameriansko po 1.50 dolarja (v istem času a K 64, a naše po 210 K?) Velik vzrok draginji pa je bil ta, da je trgovač z usnjem vsak nepoklicanec in pa, ker so se oboroževali usnjariji drug proti drugemu, pustivši male usnjarije v nemar, ker so se hoteli izkonkurirati, a mesto da so znižali ceno usnju, dvigali so drug drugemu sirovo kožo. — Dalje je bil vzrok to, ker se ne sme po odredbi ministrstva za socialno skrb odpustiti delavcev, tudi ako zmanjka dela. V drugi polovici leta 1920., ko so veleusnjariji uvideli, da ni mogoče na ta način konkurirati, pa tudi inozemsko usnje je začelo prihajati v zemljo, začeli so iskati nova pota skupnosti, starih odjemalcev in pravičnega zaslužka; krater se vmiruje.

Naši tovarnarji usnjariji, izborni, ker so zrasi iz malega na veliko, imajo eno napako. Premalo racionalni niso predobri kalkulatorski osamosvojili od Dunaja. Niso se zavedali, da je nastopila nova doba, odločevati po svoji volji in moči, da so danes samostojni jugoslovanski industrijci in ne več avstro-ogrski, da se nimajo več ravnati po nemških poskusih strojenja, temveč samostojno razviti reelni domači stari stroj, ki ga treba izboljšati ter s paznim očesom slediti svetu, a nastopiti samostojno z lastnim izdelkom, ki mora biti vedno pripravljen akomodirati se novim razmeram, oziroma novi konkurenci. Ne več zatvarjati po nekdanjem avstro-nemškem sistemu tovaren, kot bi imeli ne vem kakšne skrivnosti v 20. stoletju laboratorija in podkupljivih jezikov, ampak z lepim vzgledom dobrega usnjari, ki konkurira s cenostjo, spodbujati drug drugega. Šele zadnji čas čitam edini inserat neke slovenske usnjarske tvrdke v slov. časopisih, kaj šele v tujih, kakor to delajo druge tovarne. Od toliko slov. tovarnarjev, usnjarijev imata le dva patente na izdelavo svojih produktov. V dobi cenenege denarja, v čemur leži razlika sličnemu amerianskemu sistemu, ki pa pri prosti konkurenci trgovskih sposobnosti deva za dober denar dobro blago v promet, s katerim garantira za prvega je potrebno, da se postavljajo v resnici moderne tovarne, nakaže vsako leto gotova vsota denarja v izboljšanje pasme živali, ki pridejo radi kože v poštev, enako v svrhu pogozdovanja s smreko, hrastom in kostanjem, potrebnim za strojenje. Neobhodno pa je potrebno strokovno izvežbati mlade ljudi — niti eden sinov veleusnjarijev ni temeljito študiral kake usnjarske šole ali šel na praktično potovanje v druge kraje, kjer bi absorbiral tujo

manjkalo gonilnih jermenov. Sedaj je velika večina mlinov že zopet v obratu.

Zelo samostojni so bili Srbi v tekstilni industriji. Prva tovarna za sukneno blago se je ustanovila leta 1880 v Paračinu, ki je pozneje pogorela in bila prodana. Tovarniška tekstilna industrija ima sedaj v Srbiji tri glavne centre in sicer Beograd — Niš, Leskovec in Užice. V Leskovcu se nahajajo štiri tekstilne tovarne in sicer tovarna volnenih tkanin Ilić, Teokarajević & Petrović, ki je najstarejša, dalje tovarna Popovića, Janovića & komp., tretja je last K. Ilića & sinov, četrta Josipa Jovanovića & komp. V Beogradu je tovarna K. Ilića & sinov za finije izdelke. V Nišu je tekstilna tovarna M. Ristića & sinov, »Tkačka radionica« v

Užicah izdeluje vseh vrst rute, prte in druge platnene izdelke. Beograjske in leskovške tovarne so krile tudi srbske vojaške dobave po večini doma z izdelovanjem takozvanega šajaka. Po statistiki iz leta 1908 so zaposlovala tvornice leskovške 585 delavcev, užiška 180 delavcev in beograjska 205 delavcev. Vrednost proizvodov teh tovarn je znašala leta 1908: leskovških 2.025.246, užiške 390.961 in beograjske 600.000 frankov. Razvoj te industrije pospešujeta tkalski šoli v Leskovcu in Užicah, ki sta inicirali osnovanje tovaren. Navedene tekstilne tovarne so vse v polnem obratu. Izdelujejo razen navadnega, toda zelo solidnega volnenega sukna (šajaka), tudi niti, trakove (gajtone) in pozamentnijo za obleke. V boljšem in

modnem blagu ta industrija ni bila zmožna konkurence z visoko razvito inozemsko industrijo. V navadnem blagu pa je radi solidnosti in trpežnosti uspešno konkurirala z inozemskimi produkti.

Razen navedenih podjetij se nahaja v Beogradu še tovarna trikotaže M. Jumenice & komp. Po predvojni statistiki je zaposlovala 140 delavcev in je znašala letna vrednost produkcije 400.000 frankov. Tovarne za konopne izdelke se nahajajo v Leskovcu (last delniške družbe) in v Nišu (last J. Jovanovića & komp.). Bombažna predilnica v Nišu je last Niške delniške hranilnice. Bombažovo bato izdeluje tovarna M. Eškenazi v Beogradu.

(Dalje prihodničk.)

znanost in prakso v akomodacijo našim razmeram — teoretično in praktično posebno na polju kalkulacije in moderne tehnike usnjarske, kakor tudi že danes zbirati denar v svrhu ustanovitve.

(Dalje prih.)

Kože in usnje na svetovnem trgu.

Vsled nove izvozne carine, ki precej zviša izvoz žive živine in pospešuje izvoz mesa, se opaža na trgu večja ponudba surovih kož. Medtem ko so bile cene kožam lansko leto precej visoke, so pričele cene letos znatno padati, tako da stane danes kilogram lahke kravje in telečje 26 K, kilogram težke kravje 28 K ter ovčje kože komad po 45—50 K. V Franciji, Angliji in Nemčiji je cena surovim kožam približno 18—20 K kg franko Marseille ali Hamburg. Tudi v Italiji je za kože vedno več ponudb, cene znatno padajo, ker prihaja indijska in egipčanska koža v velikih množinah na trg, ki konkurira domačemu blagu. Navzlic temu ni pri nas pričakovati tako brzo trajne baisse, in to vsled visoke valute tujih držav, ki ni izenačila cen na tujih trgih z našimi. Pri tem prihaja tudi v poštev, da naše domače tovarne nimajo velikih zalog, da naša usnjarska industrija vedno raste ter da je povpraševanje po kožah zelo veliko. Za razvoj cen na našem domačem trgu je odločujoče, da je uvoz precej nazadoval, tako da domača obrt svoje izdelke še precej hitro lahko proda. Pripomniti pa je treba, da tuji trgovci, posebno Italijani, le blago druge vrste izvažajo, prvovrstno blago pa sami doma uporabljajo. Prognoza bi bila sledeča: v enem do dveh mesecih smemo pričakovati, da bodo cene surovim kožam, kakor tudi usnju, vsled poletne sezone ter vsled nakupljenih zalog precej padle. Cene usnju bi le v enem slučaju poskočile, če bi vojno ministrstvo pokupilo zaloge, kar pa se z ozirom na slabe finance gotovo ne bo zgodilo.

Mednarodna statistika bombaža.

Generalni tajnik mednarodne federacije industrije bombaža Arno St. Pearce je sestavil številke produkcije bombaža za poletje od 1. avgusta 1920 do 31. januarja 1921. Po tej statistiki razpolaga Anglija z nad 56.351.570 vreteni, vendar pa so došle objave samo glede 51.382.892 vreten. Od teh so imele 40.337.522 skrajšani delovni čas v izmeri 369.22 ur. Čas počivanja je bil isti, kakor če bi skupno število vseh vreten več kakor 6 tednov (po 48 ur) počivalo. Od 9.600.000 vreten Francije je 1.375.000 popolnoma počivalo in skrajšanje delovnega časa ostalih ni bilo veliko. V skupni industriji so torej vsa vretena praznovala 2 do 3 tedne. Nemčija ima 9.400.000 vreten, vesti so došle o 9.150.511. Od teh ni v tem času delalo 2.750.000 vreten in to odgovarja polčitku 7 in pol tedna cele industrije. Rusija s 7.100.000 vreteni stoji na četrtem mestu evropske bombažne industrije. Dne 31. januarja jih je samo bilo 750.000 v obratu, ostala vretena so počivala celo polletje. — Iz Indije ni poročil glede skrajšanja delavnega časa. V 6 mesecih je bila uporaba bombaža znatno večja, kakor polovica vporabljenega bombaža v prejšnjem letu, skrajšani delovni čas je imelo 523.886 vreten, stalno ali pa s čisto krat-

kim odmor. — Od 3.077.279 vreten na Japonskem je počivalo povprečno 671.582 vreten. Tedenski 20urni skrajšani delovni čas so imela 523.886 vreten. Skupno število vseh obstoječih vreten znaša 3.803.596. — Združene države razpolagajo s 36.051.000 vreteni in od teh je bilo 31.509.021 v obratu. Koncem decembra 1920 jih je počivalo več kakor 6 milijonov, koncem januarja 1921 pa 1.511.979. — Od 1. avgusta 1920 do 31. januarja 1921 je znašala vporaba na bombažu v Vel. Britaniji 1.197.075, v Rusiji 520.750, v Nemčiji 393.080, v Italiji 393.967 in v Franciji 316.231, svetovna vporaba pa 7.720.446 bal.

Novo poštno pristojbine.

Opozarjamo naše čitatelje na nove poštno pristojbine, ki stopijo v veljavo pričeni s 1. majem 1921. Po novih določilih je treba frankirati v lokalnem in daljnem prometu pisma do 20 gramov teže po 50 par oziroma po dve kroni, za vsakih nadaljnih 20 gramov ali del istih za 25 par več. Ako torej tehta pismo 21 do 40 gramov, se more prilepiti nanj poštne znamke za 75 par ali tri krone. Za odprte dopisnice je plačati 25 par, za dopisnice s plačanim odgovorom 50 par. Za tiskovine do 50 gramov 10 par itd.

Opozarjamo na nove poštno pristojbine vse funkcionarje strokovnih organizacij in dopisnike listov, da se od 1. maja naprej točno ravna po navedenih določilih, da ne bo nepotrebne plačevanja globe.

Radovedni smo, kolikrat bo naša slavna poštna uprava še povišala itak že previsoke poštno pristojbine.

Se ne strinjamo.

V zadnji številki »Delavca« smo priobčili med drugim tudi daljši, jako zanimivi članek pod naslovom »Gospodarsko stanje Italije in razvoj naše industrije«, katerega smo dobesedno posneli po »Trgovskem Listu«. Dasi je članek zelo poučen in pregleden, ugotavljamo, da se s predzadnjim odstavkom nikakor ne strinjamo. Ta odstavek se glasi: »Prenehati pa se mora tudi z enostranskim protežiranjem združništva, ki je vsled oproščanja od poslovnega davka napram industriji preveč ugodovana.«

Ta stavek vsebuje buržoazno ideologijo in privatno kapitalistične tendence, ter se z načeli socializacije, koje pionir je baš združništvo, nahaja v diametralnem nasprotju. To smo hoteli konstatirati.

Iz strokovne organizacije.

Okrožnica vsem delavskim organizacijam radi kolkovanja uradnih vlog. Delegacija financ za Slovenijo in Istro je v smislu zakonov o taksah kraljevine Srbije z dne 30. III. 1911 v zvezi z naredbama osrednje vlade št. 383/20 Ur. I. in 170/20 določila glede kolkovanja uradnih vlog v delavskih zadevah naslednje:

1. Delavska zadeva mezdana gibanja, resolucije in vloge organizacij in podjetij — resolucije kolka proste, vloge po tar. post. 43 a 2, prist. zak. 8 K.

2. Vloge za posredovanje delavskih služb — po tar. post. 43 a 2, prist. zak. 8 K.

3. Brezposelne podpore za nakazilo in prizivi. — Prošnje zanje po tar. post. 43 a 2, prist. zak. 8 K — prizivi po tar.

4. Enkratne podpore, Bolnim brezposelnim, potujočim in onemoglim delavcem. — Prošnje zanje po tar. post. 43 a 2, prist. zak. 8 K.

5. Vloge in prizivi radi prestopka podjetij in mojstrov o 8 urnem delu. — Vloge in prizivi kolka prosti.

6. Prizivi radi bolniških stroškov ne-kvalificiranih delavcev, ki niso podvrženi zavarovanju, vloženi od delodajalcev ali delojemalcev — po tar. post. 43 h, prist. zak. 12 K. — Opozarjamo organizacije, da se točno ravna po teh predpisih in kolkujejo vse vloge v smislu citirane odločbe, da se rešitev vlog z izterjevanjem kolkov ne zavlačuje.

Spominski listi. Ljubljanska okrajna organizacija je izdala posebne spominske listke, ki jih daje po 2 K v prid lani dne 24. aprila na Zaloški cesti padlih žrtev, njih svojcev in v svrhu postavitve nagrobnega spomenika. Tragični dogodek naj je še vsem v bridkem spominu in le naša dolžnost je, da se ob obletnici spominjamo na primeren način te tragedije. Žrtvujemo v ta namen in storimo trden sklep, da se mora delavstvo boriti v eni fronti v teh najtežjih časih.

Prvi maj. Kakor že leta in leta, bo proletarijat tudi letos po vsem svetu proslavil delavski praznik prvi maj. Organizirano delavstvo naj se tega slavja udeleži povsod v znamenju proletarske sloge. Letošnji prvi maj je posvečen v prvi vrsti zahtevi po socializaciji obratov; socializacija je zahteva, ki omogoči proletarijatu vpogled v gospodarstvo, brez katerega delavstvo ne bi moglo uveljaviti svojih pravičnih zahtev. Prvega maja se pa manifestira tudi za vse svoboščine, za enakopravnost in bratstvo proletarijata vsega sveta. Vsega tega se zavedajmo tudi letos prvega maja in pokažimo povsod, da imemo delavsko solidarnost in socializem.

Iz kovinarske organizacije.

Zbirka za rudarje (brezposelne kovinarje). Za to zbirko so poslane podružnice: Ljubljana K 1575, Dobrava K 494, Kamnik K 683, Fala K 367, Štore K 596, Sv. Lovrenc K 69, Muta K 500, Ruše K 80, skupaj K 4364. — Direktno rudarjem so odposlane zbirke podružnica kovinarjev na Jesenicah K 2526, podružnica kovinarjev na Javorniku K 500, skupaj K 3026. — Skupni dohodki te akcije na Osrednje društvo poslanih K 4364, direktno rudarjem poslanih K 3026, skupaj K 7390. — Glasom sklepa seje centralnega odbora z dne 12. marca 1921 se razdeli skupni dohodki te akcije v polovico skupnih dohodkov za rudarje drugo polovico za brezposelne kovinarje. Denar je bil torej razdeljen takole: Podružnice poslane direktno na rudarje K 3026. — Kovinarska centrala je poslala na Unijo rudarjev K 69. — skupaj K 3695. — za brezposelne kovinarje K 3695. — skupaj K 7390. — Podružnice: Celje, Litija, Žirovnica, Maribor niso zbirale. Podružnica Guštanj je zbrala K 560.30, ki je radi ogromne brezposelnosti razdelila na svoje brezposelne žlane. — Tajništvo kovinarjev.

Sodrugi kovinarji. Na Hrvatskem v Bosni in Srbiji specijelno pa v Karlovcu vlada med kovinskimi delavci precejšna brezposelnost. Poleg tega pa izrabljajo podjetniki položaj, ker je tamkajšna kovi-

narska organizacija razpuščena, da pritiskajo na delavce. Zmanjšujejo jim plače, silijo jih delati več kot 8 ur i. t. d. Iz vseh teh razlogov svarimo pred potovanjem v te kraje. — **Tajništvo kovinarjev.**

Dopisi.

Jesenice. Ravno sem zavžival košček suhega kruha iz moke slabe kvalitete, ki jo dobimo od tovarne, katero bi zdravstveni odsek niti za prašiče ne dovolil, ko mi nepridiprav moj sodrug sodelavec v njegovi neprevidnosti pomoli pod nos »Našo moč« strokovno glasilo J. S. Z. in ravno ono stran kjer je sama laž, tako, da mi je skoro ta grenki košček kruha pomešan še s to lažjo običal v grlu.

Zavedajoč se pa, da niti tega koščeka grenkega kruha ne bi imeli, ako bi si ga ne bili priborili potem strokovne organizacije kovinarjev sem ostanek povžil in potem šele natančno pregledal to »Laži moč«.

Podla laž je to, da se delavstvo v tovarni na Savi terorizira od strani strok. org. kovinarjev, resnica pa je, da kjer so se člani po številu trije od J. S. Z. v nekem oddelku izrazili, sedaj nas je pa že zadostil, bomo lahko postavili svojega zaupnika. Delavci tega oddelka, ki pa so dosedaj vsi izven enega v vrstah kovinarske organizacije irvidevajoč, da so gotove osebe namenoma poslane dva delavca člana J. S. Z. da se učita, ter da imajo namen v tem oddelku povzročiti neslogo med delavci, zato so odgovorili na izivanje nasprotnikov, da bodo učili le one, kateri bodo organizirani v strokovni organizaciji kovinarjev. Toraj v tem oddelku, kjer so zelo zavedni in delavni sodrugi na ta oddelek so koncentrirali delo razdiračev. To odgovarja resnici, podla laž je pa, da bi se komu grozilo, da ga vržemo na cesto.

Nadalje napada ta »Laži moč« mene radi članka v predzadnjemu »Delavcu«, ki opisuje nekoliko njihovo hrabro delo razdiranja, ter me pita z »feldvebelnom«. Javnosti v vednost, da podpisani z dotičnim člankom nisem nič v zvezi in da ga obsojam za to, kjer je poročilo v klerikalnem razdiranju delavske sloge na Jesenicah pomankljivo drugače pa je bil članek povsem zdrave vsebine. Čudim se pa, da pristaši zapeljivci in zapeljanci J. S. Z. in S. L. S. niso bili v bivši Avstro-ogrski vsi »nefedrani« za »Feldkurate« in »feldvebelne«, ker so toliko agitirali za vojno posojilo po cerkvah in v javnosti, ter molili za degenerirane »Habsburgovce«, denuncirali in klečplazili. Dokaz temu je napis, kj je bil na njihovi zastavi »Vse za vero dom cesarja.«

Nadalje pripomnim, da sem govoril z nekimi g. ki ni ravno prijatelj delavstva, o priliki neke intervencije, kateri je med drugim pobijal, da delavstvu ne gre slabo, pripomnil je, da sklepa to iz dejstva, da se je pretečeno leto izpilo na Jesenicah 52.000 litrov šnopsa, kar me je zelo zabolelo. Konstatiram pa, da se je od tega kvantuma tri četrtine iztočilo v katoliškem konzumu. No šnops in laži vzdržujejo še to stranko na Jesenicah. Ej, koliko se je izpilo te vničujoče tekočine pred in med vojno v tem konzumu. Ko bi mogel podati to statistiko, pa bi se kmalu odprle oči delavstvu, kakšen namen ste imeli in imate, uničiti z žganjem zdrav narod.

Kar se pa tiče strok. org. osr. društva Kov. na Jesenicah pripomnim, da delamo, nikomur pa še nismo nič obljubovali in ne

bomo zavedajoč se Marksovega izreka, »rešitev delavstva more biti le delo delavstva samega.« Onim pa, ki se organizirajo samo iz koristi, pripomnim, da bo naša organizacija zdrava le takrat ko bo egoizem posameznikov popolnoma odpadel. S. L. S. pa naj vzame na znanje, da je tukajšnje delavstvo zavedno in pri bodočih občinskih volitvah ne bo gledalo na to, kje se toči boljši in cenejši šnops, ampak bo volilo moč, ki bodo res zastopali interese delavstva.

Delavstvo obračunaj s to stranko pri občinskih volitvah. Toraj za danes lahko noč. Laži moč! **Jeram Jurij.**

Polzela: Delavstvo tovarne Kurka & Wildi je še vedno izprto. Vprašamo slavno deželno vlado in poverjeništvu za trgovino in obrt, kaj misli, da ne ukrene ničesar za delavstvo, posebno poverjeništvu, katero se je izreklo, da je Kurka & Wildi švicarski državljani, da kot tak razpolaga s svojim imetjem kakor hoče. Nam se zdi cela stvar precej čudna, da se ne izrazimo drugače, ker mora slovensko delavstvo gledati kako švicarski kapitalist izvaža svoje imetje v Švico, katero mu je nakopičila uboga slovenska para, ki pa mora sedaj stradati. Kaj si naj mislimo od vlade, ki štiti tuje kapitaliste, za svoje domače ljudi pa ne stori ničesar!!! Tudi v tovarni Prym se je že začelo. Poslovodja je odpovedal štirim delavkam službo, češ da ni dela. Zdi se, da hoče tudi omenjeno podjetje izvajati iste konsekvence kot tvrdka Kurka & Wildi.

Šoštanj: Na parni žagi Hanke & Stroinigg se je vršilo 15. t. m. mezdno gibanje, katero je za delavce ugodno izpadlo, dasiravno se je podjetnik postavil na stališče, da ne priboljša niti vinarja. Isti dan se je vršil dobro obiskan shod. Poročal je s. Bradeško iz Ljubljane. V daljšem govoru je razložil navzočim pomen strokovne organizacije. H koncu je s. Bajt omenil občinske volitve. Razložil je, kako velikega pomena je, če ima tudi delavstvo svoje zastopnike v občinah. Zato ne smemo na noben način stati ob strani, ampak se moramo volitev tudi udeležiti.

V Črni v Meziški dolini se je vršil v nedeljo, 17. t. m. ustanovni občni zbor podružnice lesnih delavcev za Meziško dolino. V imenu pripravljalnega odbora otvori s. Podbregar zborovanje in pozdravi vse navzoče, nakar poda besedo s. Bradešku, tajniku osrednjega društva iz Ljubljane, kateri najprej prisrčno pozdravi idejo, katera je prešinila lesno delavstvo v tej dolini, kjer je tako izkoriščano, da nikjer tako. Kako skrajni čas je, da si ustanove organizacijo, ki jih bo štutila pred izkoriščevalci. Orisal jim je natančno pomen strokovne organizacije, kar so navzoči z odobravanjem vzeli na znanje. Takoj nato se je vršila volitev odbora, v katerega so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Predsednik Podbregar Josip; namestnik Štefan Jurij; blagajnik Planinšek Karol; odborniki: Štuel Franc, Grabner in Ramšek; v nadzorstvo pa: Lenassi in Erjavc ter namestnika Sibold in Obreto. H koncu še pozove sodrug Bradeško novi odbor in polaga tudi drugim na srce, da gredo skupno na delo, da pripeljejo do zadnjega lesnega delavca v strokovno organizacijo, da se tako osamosvoje in da postanejo vredni sobojevniki ostalega lesnega delavstva v Sloveniji. Zatorej na delo!!!

V Slovenjemgradu je bil v gostilni Einsingen 15. t. m. zaupniški sestanek lesnih delavcev, na katerem je poročal so-

drug Bradeško iz Ljubljane. Obrazložil je nekoliko kritični položaj, v katerem se sedaj nahaja lesno delavstvo po Sloveniji. Pojasnil je, kako težak boj imajo sedaj strokovne organizacije in katerega jim bo možno uspešno izbojevati, ako bodo močne in složne, tako da bomo prebili tudi to krizo in odbili vse navale na delavske pravice od strani kapitalizma.

Misljine. Dne 15. aprila t. l. je bila sklicana od strani Okrožnega agrarnega urada iz Maribora komisija, katero je zastopal dr. Pfajfer, organizacijo pa sodrug Bradeško. Že takoj izpočetka razgovora se je videlo, da je stvar brezpredmetna, ker g. pl. Perger še vedno vztraja na tem, da delavstvu ni treba živeti. Še hujši kot on sam je njegov knjigovodja Hübner. To je pravi strokovnjak v prikrajševanju delavskih plač. Ko so mu pa zaupniki vpričo komisije stvar jasno dokazovali, je začel nad istimi upiti in h koncu kar rjoveti, češ, da so lažnjivci, on pa poštenjak prve vrste. Opozarjamo velecenjenega gospoda na dostojnost, ki se lahko zahteva od njega kot izobraženca, ker sicer bo delavstvo primorano obračunati z njim enakó. Gospod vladni komisar se pri celi stvari ni za delavstvo skoro nič zavzel. Zatorej opozarjamo merodajne oblasti, da napravijo na posestvu red in obračunajo z visokorodnim g. pl. Pergerjem in knjigovodjem Hübnerjem.

Kongres »Internacionalne Unije lesnih delavcev« se bo vršil meseca oktobra 1921 v Parizu.

Shodi.

Shod lesnih delavcev v Gaberju pri Celju, se bo vršil v nedeljo dne 24. aprila 1921 ob 9. uri dopoldne v gostilni pri »Jugoslovanu«. Dnevni red: 1. Lesni delavci pozor! 2. Pozor pred razdirači in bujskači. 3. Za skupno delo in povzdigo naše organizacije. 4. Raznoterosti. — Emerih Šantl, predsednik.

Zahvale.

Zahvala. Podpisana se presrčno zahvaljujeva za nabrano svoto 359 K, ki jo je nabralo delavstvo papirnice Medvode, ter jo nama podelilo ob času najine bolezn. Hvala vsem darovalcem! — Cvajnar Janko, Kopač Jurij.

Tem potom izrekam najsrčnejšo zahvalo vsem sodrugom za darovani mi znesek K 436.— v času moje bolezn. — Gruber Franc, Štore.

Tem potom izrekam najsrčnejšo zahvalo vsem sodrugom za darovani mi znesek K 342.— v času moje bolezn. — Jager Juri, Teharje.

Podpisana se najtopeje zahvaljuje vsem delavkam in delavcem tvrdke Wošnagg v Šoštanju, ki so me podpirali v enoletni bolezn mojega moža Valentina Pušovnika in mi naklonili 300 K. Enako se zahvaljujem za po smrti moža mi podarjeni znesek 709 K. — Vdova Pušovnik, Šoštanj.

Zahvaljujem se vsem delavcem in delavkam tovarne Wošnagg, ki so mi v moji bolezn podarili znesek 100 K.

Peter Žubelj, Šoštanj.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.